

FRÅN LANDET

Lustspel

HELSINGFORS,
tryckta hos J. C. Frenckell & Son, 1834.

Imprimatur.

Axel Gabriel Sjöström.

Förord till den elektroniska utgåvan

Denna originalutgåva av ett lustspel av **Johan Ludvig Runeberg** (1804-1877) har digitaliserats av **Nationalbilbioteket i Helsingfors** och anpassats för Projekt Runeberg i april 2015 av Ralph E.

11 i I 1 i 1

FRÅN LANDET.

Lustspel.

HELSINGFORS, hoa J. C. Feenckell & Son, 1834.lmprimatur:

Axel Gabriel Sjöström.PERSONERNE

Onkeln.

Emelie (Niecen). August (Student). Katrine (Kammarjungfru). . En Arrendator.I. SCENEN. Onkeln. Emelie.

Onkeln.

Ni glad dig nu, min goda Emelie; Nar helst du önskar kan du vara fri Och slippa dessa band af flärden bära, Som jag vet visst att dig besvära. Lägg bort ditt köpta hår och brnka ditt. Ditt snorlif, kasta det på brasan fritt Och dina armar från sin bronz-tyngd lätta!

Emelie.

Men, gode Onkel, hvad betyder detta?

Onkeln.

Du frågar? just hvad jag har sagt, min vän; Sitt ner och hor mig blett berätta: Du vet ju af dig sjelf, hur tungt det är for den Som hatar modet, yran, flärden,G

Att lefva nära stora verlden,

Att se dess toma prål, dess falska glans,

Att se dess nöjen utan hof och sans

Och dessa dårar utan inre värden,

Som lefva blott för the och skrål och dans.

Ån mer, att se det lilla man fått spara,

Hvar stund, h-art ögonblick 1 fara,

Att sväljas opp, att bli förödt

Af de behof, som yppigheten födt. —

Jag svettats tusende repriser,

För huf^udstan'9 enorma priser

Och dröjt här år från år likval.

Hvad är mitt ändamål, mitt skäl?

Min handel har jag slutat längesedan,

Mitt capital jag lagt på ränta ned,

Min lefiiads-sol, den lutar till silt nedan;

Och jag behöfver fred.

Välan, ställ dig i ordning bara;

1 nästa vecka, kanske förr, vi fara,

För alltid till det lamllgods, som jag bar.

Jag väntar blott på Arrendatorns 8«ar.

Emelie.

Min Gud, men kan det allvar vara? Och inom några dar?ONKRL*.

Nej, se blott hvilket glädjebud det var! Ja, landet, landet, der är lyckan, Emma; På fälten skördar, mjölk och honing hemma, Och ingen galg-fysionomi, Som går ditt fenster med lorgnett förbi Och yfves i den borgade surtuten.

Emblib.

Men, gode Onkel, hur så snart besluten l]|ef denna flyttning? Sedan många år Ni lefver hemma lugn och sluten; Ifrån den trånga kammar-knuten, Der er förtrogna länstol står, Ni dock så Gallan går. Låt verlden fritt sin bana vandra;. Den stör ju mer ej er, än ni stör andra-

Onkeln.

Den stör ej mig! ett vackert språk! Det fordras säkert mer än hufvudbråk, Att finna hur ett gammalt Öra Skall tröttna vid att dar och nätter höra Det stoj, det larm, det rop och tjut och skrik* Den infernaliska musik8

Af drängar, kuskar, vagnar och kareter, Som kunnat, förr Sn Israels trumpeter, Forstora murarna i Jeriko; Ge de mig ro, Sr det en satans ro. Den atör mig ej! Nej se på gatan bara, Kan någon mcn'ska nog förstockad vara, Att icke smärtas djupt af de vår herres ris, Han skickat oss gcrad ifrån Paris, 1 form af junkrar, sprättar och krabater, Att straiTa oss för våra sjnda-dater? Den stör ej mig! se här, för ro skull blott, En liten räkning. Säg mig hvad jag fatt For mina tjugu modiga riksdaler, Dem jag har samlat, daler efter daler, Med svett och prut? En kapprock vänd! måske, Han stör mig ej en sådan skräddare? Nej, nej, mitt barn, du vet ej hvad vi böra. Vi flytta promt.

Evblik (sakta).

Hvad skall jag göra? Jag borde tiga och jag borde be. O, August kunde du min ängslan «e, Och jag dig höra! (Högt)

Min bästa Onkel, om vi fore dit For virén, för den vackra tiden,. Och komme sen, då sommarn Sr förliden, Tillbaka hit!, _

Onkeln.

Ty vintern blir der ledsam lär da mena?

Emelie.

Det är si svårt; man är dock så allena.

Onkeln.

Ha, ha, jag gissat allt det der f5rut! Men kanske toge äfven vintern slut, Om i en makes band din hand jag lade?

Emelie (sakta). Jag är förrådd; hvad var det Onkel sade? —

Onkeln.

En väns, som sloge sig med mödan ut, Att roa dig, då nån'gang tomt da hade? Hvad tror du, kanske skulle vintern gå?

Emelie.

Den måste väl, om Onkel vill det så.10

(Sakta)

livar skall jag gömma mina heta kinder? O, August! hvika sköna dar!

Onkeln.

Så trösta dig, jag ser ej några hinder; Jag vantar blott på Arrendatorns st ar.

BMEIIB. På Arrendatorns svar'?

Onkeln.

Det tycks väl dröja; Men känner jag min karl, Så låter lian ej lyckan Höja, Sen han den en gång i sin hage har. Jag såg vår man för tio år tillbaka, En karakter af sten,

Då var han yngling blott; men gällde det att vaka

För gods och gård, var han en gubbe ren;

Och punctligt har arrendet fallit sen.

Vi resa dit, du blir hans maka,

Och jag på gamla dar far smaka,

Det lugn jag fåfängt söker här.

Nu återstår .blott att bevaka,For flyttningen, en lätt afTàr. Farväl, var du beredd! (gårj

II. SCENEN.

Emelie (ensam).

Emklie.

Se der!

En vacker August. Himlars himlar! Det svartnar för min syn, det hvimlar; Hvar får jag skygd, hvart skall jag fly? En gammal Arrendator, fy! Katrine! Katrine!

III. SCENEN. Katrine. Ehelie.

Emelie.

Så tung som bly! Som skulle du till kyrkan tåga! Jag skall bli gift.12

Katbinb.

Men hvilken låga! Och när? om jag far läf att fråga.

Emelib. Kanske i nästa månad ren.

Katbine.

I sanning ett parti for scen, Att skratta åt på torg och gator 1

En ung Student--

t

Emelie.

Jo pytt! en Arrendator, En gammal vederstygglig en!

Katbine.

I himlens namn, hvad ar på färde?

Emelie.

En man àf ett omätligt värde, I Onkels mun, en Pär, en Pål, Med karakter af sten och stål. För Guds skull råd! hvad skall jag göra?

Katbine.

Säg nej!13

Emblib. Och Oolcels frid förstöra?

Katrine. I annat fall, si svara ja!

Emelie.

«

Åh fy! och Arrendatorn ta?

Katrine. SI svara ja och nej tillika, Kanhända Onkel sjelf ger vika. För öfrigt vet jag knappt Sann Hvad saken rör --

Emelie. Ack, bästa du! Du vet huT Onkels hjerta svider För all vår flärd och våra dyra tider. Han ser vårt falska prål med harm, Han störs, som gammal man, och lider Af stadens stoj och larm; Han vill på landet, till sitt goda--

Katrine.

På landet!

Är detta spånaden till äktabandet?18

Den tråden kommer jag att klippa af. På landet, hu! det blef min graf. År Onkel hemma?

Ekemh. Nej!

Katrine.

Ett bref jag glömde

Att Lemna fram —

Emelie.

Ett bref? tänk om det gömde Herr Arrendatorns svar.

Katrine.

Och väntas det?

Emelib. Ja alla dar.

Katrine (springer efter brt v et, böjer det och tittar deri). Låt se?

Emelib. Sjns någonting?Katbinb.

Eh kråkfot bara!

Emelie.

Gif brefvet hit!

Katbine. Var tyst! låt vara:

(Läser)

"Och ställer allt på redig fot."

Emelib.

Mer! mer! läs mer!

Katbinb.

"ödmjukast svara"--

"Mamsellens hand med tacksamhet emot."

.Emelie.

Nog! nog! Att han ej flatnar!

Katbinb.

Får jag niga Och önska lycka, som er kammarpiga, Mia fru Arrendatorska?

Emelie.

Ack, Katrine!16

Att du kan hålla contenans och mine! Hvad är att gora?

Katbisb (böjer brefvet än mer och tittar). Hålla sig till snillet!

Emelie.

Ot Gud! nu bräckte da sigillet!

Katrine.

Kantänka» hvilken stor malör!

(bryter brefvet) Man kan ej läsa utanför.

Emelie.

Betänk dig, hvad da tar dig for!

Katrikb (under det Aon laser).

Jag dor!

Jag dor af skratt; hor hur poetiskt, hor! "Hur ljuft for herr patron att morfar heta.

Då våra barn, rödbrusiga och feta"-—

Ha, ha, ha, ha!

Emelie. Hvad du är stygg ändå!21

Katbisb (allt vidare läsande). Han kommer hit, vid Gad, i afton sednast. Vet August något?

Emelie. Nej!

Katbisb.

Så går jag genast Och kallar honom hit till råds också.

(Räcker Emelie brefvet och skyndar ut.) Se här, läs sjelf! (går)

IV. SCENEN. Emelie (ensam).

Emelie. Om hon allenast Ej ville brådska så!

Och kommer Onkel hem, hvad blir det då? Hur skall jag någon utväg hitta?18

(Patu.)

Här är hans bref.--Man borde titta

På några rader.

(Läser) "Ädle herr Patron! Jag har förfogat, efter instrnction, Att ailt behörigt skall bli redt och lagadt." — (Nå väl och dertill gissar man reson) "Det gamla huset är väl nog bedagadt, Men torde dock sin tid stå mot. Jag tror mig gissa hur Patron behagat Och ställer allt på redig fot. Hvad arfvet rör, får jag ödmjukast svara, Att det min största fröjd skall vara, Att ta Mamsellens hand med tacksamhet emot." (Hvad arfvet rör! nej, såg man maken? Det duger åt den gamla draken; Mig tar han mot, som en förskrifning blott. Låt se, hvad finns här mer för godt?) "Att allt blir bra, tror jag mig veta:

Hur ljuft för Herr Patron."--

(Åh fy, det kan förtreta Det innersta utaf min själ. Hvad täuker han, hvad tror han väl?)(Läser vidare.) Ilan kommer hit, — vid Gud — kanhända 1 denna stund! Hur skall det ända? Det är förbi med mig, förbi! O! August, skall jag ofTer bli? nar kärlek ingen hjelp att sända. Har något mera grymt väl kunnat bända Från bedeuhös?

V. SCENEN. Katrine. Ehelie. August.

August.

Ni, E.nraa, nu är elden lös! Jag miste skratta midt i sorgen; Hvem af oss båda ger du korgen?

Ememb (sorgligt). Ät hvem, om ej åt dig?

August.

Jo, pytt!

Men säg hvad hörs här allt lör nytt?20

Katbinb. 1 Se bar är brefvet; herrn ml lisa.

Emelie.'

Nej i ge det ej! Sr da besatt?

August (under det han läser). Det Sr Sndl ett litet spratt, Att komma hSr, midt för min näsa, Och röfva bort min skatt. Hvad na? Jag dör af skratt: För arfvets skall tar han emot Mamsellen.

Katkinb.

Åh, herre, det finns bättre ställen; LSs mer!

August (kastar bort brefvet). Fördömdt! har gränslöst platt! Men jag skall sätta P för hans projecter. Vi resa bort i denna natt, I trots af Onklar, tanter, slägter. Det finns pl jorden nog en vrl För oss, att hitta pl. Ställ dig i ordning blott; vi resa.

Emelie.

Nej, August, -ingen sidan nesa!21

«

August (»tott). Se så! gif råd då bast du kan.

Katbisø. Det vore skönt', minsann, Att fara bort och lemna mig i sticket! Det går 1 e\ighct ej an. Nej, sätt er ned på ögonblicket; Ni kan väl härma Arrendatorns stil?

August.

Och hvarför ej?

Katsisb. Till pennan, som en pil! Concepter borde jag dictera, Men kanske duga också era. Forstår ni hufvadsaken är, Att lägga ut och reqvirera,

Allt hvad som grannast finns 1 hufvudstaden här;

Och såsom skäl ni forebär:

Att herr Fatron må 1 sitt hug logera,

Som folk af ton på landet plär.

Nir Onkel läsit allt det der,

Och börjar grubbla och fundera»

Di el& t! In, som Pål, som Pir, -22

Från orten komna dit han ärnar resa, Och skryta, larma, catechesa. 1 korthet, Onkel måste tro, Att sta'n är der incognlto Och lefver tusen gånger värre. Ni känner nu min mening, herre; Och går förslaget icke an?

Ana di t.

Katrine, du borde få dig man, Och ledas rakt uppå Parnassen.

Katrine.

Haf ej bekymmer, skrif blott han!

Augüst.

Hur suddar då den gamla tassen? Låt se, hur väl jag härma kan? Förträffligt! (skrifver och skrattar).

Katbine.

Nu, Mamsell, är det min mening, Att ni ej blandar er ! vår förening; Men sitter tyst hos Onkel och hör på. Ni torde mig förstå?23

Emelie.

Katrine, Katrine, hur skall det gå? Hur blir det möjligt att cn man bedraga Som hnnnit nära sjutti år?

Aüod8t. Var tyst! det går, det går!

Katrine. Bed Gud, att ej vår galna saga Gör gubben platt förryckt till slut. Hur blir det möjligt att en man bedraga, Som sutit tio år uti sin knut, Och endast sysslat med att aga Den dårskap, som han sett förut? Hur verlden är och nu ser ut,

Det tror jag gubben litet känner--

Så lita ni på edra vänner; Det värrsta er Lan hända nu År att vi låta er bli fru. Behagas det?

Emelie. Du är dig lika!

Katrine (tittar ut genom fenstret). Men här blir annat, än predika;.24

Ty ser jag rätt pä mannen der, Så ha Ti Avrendatorn har*

Emelie.

Da narras?

Katrine. Han och ingen ann' det år.

Emelie.

Blif här för Guds skall, du! (springer bort.)

Katbixe.

Här dager ej att vika.—

(Till August häftigt.) Får herrn snart slut uppå sitt pränt?

August.

Studentikost och excellent!

• t Katrine.

Välan, håll mine, och hjelp tillika!

VI. SCENEN.

Katrine. August. Arrendator* (i gammalmodig landtlig drägt).

Arrendator*. Förlåt att jag så dristigt stiger in.

Katrine.

Hvem gör oss äran? — får jag *åga--

Arrendator*. Kn Arrendator---

Katrine (pathetiskt springande fram till honom).

Ulan fråga,

Den ädle man, som jag får kalla min!

Välkommen, tusenfaldt välkommen!

Er ankomst, ack, jag drömde om'cn

1 natt, ja natten ren förut.

Ni kom då, ädle vän, till slut;

Men ack, så kall! har vill jag det förklara,

Kanske ni ej den rätta är?

Kanske ni ångrar er?

Arrendator:*. Bevara!

Nej dermed ar det ingen fara.

Katrine.

Så stig då fram och var som hemma här. Jag är så glad, jag höll jnst på att språka Med vår kusin, som här ni ser, Om lyckan att få kallas er, Om sällheten att er fä räka.

/

Arrendator??.

Jag tackar skyldigast, med mer. Jag är så der, i qvinno vägen, En smula ovan och förlägen.

Katrine.

Det ger sig nog!

Arrendator*. Det är en sägen, Att många yxslag jemna mon, Och allting wnns, då man är trägen. — Men kanske träffas herr patron?

Katrine.

Ack, bästa vänj, hvad skall jag svara?27

« t Jag måste val uppriktig vara; Ni får ej tycka att jag är kuriös, Jag gör det allt af kärlek bara: Mia Onkel är så skrupulös 1 allt, som hör till goda tonen, lian ser väl mycket på personen, Men mera på hang yttre skick, Hans tal, lians drägt, lians mine, hans blick. En röck, som ej är gjord på modet, Kan sätta honom eld i blodet, Och en i förtid gjord visit Förstör hos honom rakt en mans kredit. Ni måste anta en habit, Sotn mera närmar sig till den moderna, Och komma Törst om någon timme hit-

(Till August.) Vill icke min kusin af nit, Att blanka opp vår lyckas stjerna, Gå oss med hjelp tillhanda?

Augcst.

gerna!

Om herrn vill göra blott sin (lit,

Se här en ganska kort rccit:

(Stiger opp och smäller Arrendatorn pri axlarna.)

/2S

Legerete i ord och latcr,

En mine, som passar för soldater,

Parisisk frack, fransysk fason,

Ett språk från alla verldens stater,

I korthet: en person,

Som kunde kalla sjelfva kungen fräter,

Hör nu till goda ton.

Arrendatorx. Men kan jag lara slikt, dess\ürre?

August.

På någon timme, bästa herre!

Kom hem till mig,

Der öfva vi oss bäst vi tycka.

arrendator*.

Man borde få betänka sig.' °

Katrink. (bevekligtj. O himmel, gå! och spill ej bort vår lycka.

Arrendator!». Men herr patron, som af hans bref man ser, Tycks vara mera för det moderata?

Katrine.

O Gud! det var han för att pröfva er.Ilär är ej tid att sta och prata; Min herr kusin bor här pl nästa gata. For min skull gör ert bästa, ädle man!

Arre.vdatobn. Jag vill försöka di så godt jag kan.

VII. SCENEN. 3 Emelie. Katrine.

Katbine. Katrine, du borde fi dig man; Till hustru är du klippt och skuren, Min själ, han skulle icke skena han!

C öppnar kammardörren.) Kom ut, mamsell, ur jungfruburen, Er hök har jag förpassat bort; Ilans första choque var lysande, men kort

Emelie.

Katrine, jag andas knappast mera;30

Jag villa kikna bort af skratt. Ilur slig han ut?

Katrine. Som en besatt. Nu far jag lif att brefvet kuvertera — — Men var ej der skymt af Onkels hatt?

(Tittar ut genom fenstrct.) Han kommer. Gud ske lof att jag hann expediera Så väl er skatt, som vice skatt.

. CSamlar papperen och skyndar bort.) Var på er vakt, mamsell!

VIII. SCENEN. Onkeln. Emelie.

Onkeln.

Håli, hå! jag blef så matt. Jag ville knappast orka hem tillbaka. Förargelser hvar gäng man tittar ut. Man blir \äl öfierkörd till slut;Min kan ej ständigt se sig kring och vaka.

På alla sidor åkcs det förbi.

Ur väg, ur väg! padi, padi!

Det ljuder än uti mitt öra.

För skraminel, rop och blast och dam

Mail kan knappt se, man kan knappt höra,

Än mindre slippa fram.

Der kommer en pompös madam

I ragn med fyrspann, kan .du tänka;

Jag frågar hvem hon är? en enka,

Och till från landet, ingen skam!

Nej, allt skall nu for tiden blänka.

"Finns ingen vrå dit lugnet flyr,

Finns ingen däld dit glädjen ilar,

Och leende i skuggan hvilar,

När stormen öfver jorden gnyr?"

Emelie. Åtminstone ger det bestyr, Att söka denna vrå. Tänk om vi fore På landet nu och sökte lugnet der, Och landet tusen gånger värre vore Än uån'sin staden är?32

IX SCENEN. De föiina. Katrine;

katrine.

Ack, Gad ske lof, att herr patron är här! Kanske mamseln har hunnit ren berätta-—–

Onkeln (häftigt).

Hvad då?

Katrine.

Ja något har man sett; men detta At galnare än allt fornt. Man har fått nys om herrns beslut, Att resa till sitt landtgods ut, Och genast strömmas hit med commissioner< Af fruar, fröknar, herrar och baroner Har saten varit full i hvar minut. Der hemtar en en ask, en låda, En annan ett paket, En tredje, värre än de båda, År Icke nöjd att hemta ett, Men tiotal, om icke flera;33

Och allt beskrifs så smått, så lätt, Och så beqvämt att transportera.

o.nkf.ls.

Men jag förstår ej rätt Ilrad man kan ha att trafikera Med orten der, på tusen sätt Så skildt fråu hufvudstan belägen, Så skildt från hela stora vägen. — Du var väl nog besatt, kan jag förstå, Att ta emot hvad man dig gaf.

Katbixe.

fia, hå!

Väl är jag from och eftergifven, Men blir jag något längre drifven, Så kan jag neka också jag — Här är ett bref.

. (Aßemnar brefvet och gar.)34

X. SCENEN. Emelie. Oskeln (ögnande utanskriften).

Onkel*. Af bättre slag. (bryter brefvet.) Frun Arrendatorn. Gläd dig Emma! . Men säg mig, var du icke hemma i öns då hela skaran kom? Du nämnde ej ett ord derom.

Emelie.

Jag hann jn knappast andan draga; Jng ville låta Onkel klaga 1 sin tur först--

/

Onkeln (läser brefvet och tar

fig om pannan).

Hvad är det här? Man kan bli galn till slut. Jag svär Att hela verlden öfver unda seglar. Hvad är det han begär: Ett dussin vaser, några större speglar, Quinquetter för salongen der,Moderna kronor sen for taken I salarna och i gemaken — — Mahogue-sofTor, stolar, bord, med mer.

(springer opp.) År jag en furste, en bojar, en pär, En vild fantast?

Emelie. O Gud, mår Onkel illa?

Onkeln. Så säg mig hvad jag är?

Emelie.

Om Onkel kunde blott sin hetta stilla. Det är väl något skäl hau förebär.

Onkels.

Hvad skäl? jo, ton på landet der, En ton för galningar och Hottentotter!

Emelie.

NT tror kanhända ej er dotter; Men In ad jag tycker mig ined visshet se, Är att han fattat en förvänd idé Om Onkels lefnadssätt och preteusioner. Den gode mannen har väl mcnt kanske40

Att då på landet ringare personer, Bestå sig spegel, bord och kanapé, Vill Onkel ha det inycket mera ståtligt.

Onkeln (salter sig äter och

öppnar brefvet).

Var tyst, det blir dock oförlåtligt, Att trakassera så en gamiml man. Han kommer hit — i denna dag, minsan! Låt ge hvad junkern har att förebara?

XI, SCENEN.

De FonitA. Katrine (klädd som en förnäm fru).

Katrine. Min herre, som mig ryktet sagt, Ilar ni beslutit resa till en trakt, Der jag en dotter har helt nära. Kanhända vågar jag besvära? Jag har ett bref, ett brcf-paket,Alldeles lätt, Jag ville be er--

[-Onkeln-Gerna-]

{+Onkeln- Gerna+} tar jag det, Om det ett litet bref blott gäller.

Katrine.

Blott ett paket, Parisiska noveller, Jag fick af dessa skatter ett parti, Jag ville skicka dem till min Sofie. —

Onkeln.

Dc äro vät ej alltför många heller?

Katrine.

Kors, nej! blott par och tjugu band; En skön lectur, förtjusande, gigantisk, Alldeles egnad för en flickas hand.

Onkeln (ironiskt). 1 fordua dagar var man nog pedantisk, Att neka sina barn en slik lectur ibland. —

Katrine.

Ack ja, Tomaner af det gamla slaget, 1 hvilka knappt en enda mcn'ska dör,38

Och ingen ryslig scen vårt platta lugn förströr! Men smaka blott en gång behaget Utaf de nya, läs och hor Hur döden drabbar hela laget!

(i exat as.) Följ med den dystra kraften blott, Som dricker blod nr liufvudskålar, Se blott en dödskamp, dubbelt tyngd af brott, Ett anlete, som hungerns fasa målar, Se styckets hjelte af tortur förgås, Hans älskarinna stympas, sargas, flås! .

0 Gud, det skakar, griper, tjusar, bildar!

Onkeln (i" raseri). Är jag bland Ledningar ocli vildar? Hvem är er dotter? säg, af hvad reson Är hon på landet?

Katrine (förnämt). Kors, hur kan man fråga?

1 Fru de Sans-Soucis pension!

Onkeln (hejdadt). 1 ödemarken, i pension? Att fatta slikt är öfver min förmåga.Katrine (mokant). Men hvilken lietta, hvilken pöbelton! Det skulle än i er förbistring fattas, Att vaga flytta ut 1 nejden af en ort, ett institut, Dit allt, hvad landet äger bildadt, skattas.--

Onkeln (drömmande). Hvad institut? hvad pöbelton? Är jag förbistrad eller hon?

Katrine.

Farväl, min herre, det är tid att sluta; För er har jag ej något uppdrag mer.

(går.)

XII. SCENEN. Onkeln. Emelie.

Emelie.

Sitt, bästa Onkel, lugna erl40

Onkeln.

Hvart Sr det verlden börjar luta?

Emelie (sakta). Han är sora fallen ned från skyn. .

Onkeln.

Är det förbi med all försyn,

Stå alla våra lagar glömda?

Hvem nämnde hon, hvad hette"hon?

Emelie.

Hvem menar Onkel?

Onkeln. Den fördömda Fransyska frun, som höll pension?

Emelie.

De Sans-Souci.

Onkeln. Du känner hävan? Än hon, som skrek om pöbelton Och läste den besatta ,'läxan, Som kom mitt här att resa sig, Om mord, tortur och blod och krig? Hvad hette hou?41

Emelie. Jag känner ingendera; Vi lefva ju så litet med.

Onkeln.

Mon tycktes ge en vink om flera, Som satt sig der på orten ned. — Men bon är galn, och jag än mera, Som grubblar öfver hennes prat.

(Sätter sig.)

XIII. SCENEN.

De förra. August (förklädd, bryter på Franska).

Acgcst.

Ah! servitör, Monsieur Magnat!

Jag är förtjust att er bekantskap vinna--

(Sjunger) la, la, la, la, li, li, li, li--

Onkeln.

Om detta åskmoln vore väl förbi!42

August (märker Emelie och

skyndar till henne).

Er nicce? förtrollande Gudinna!

Onkeln (häftigt). Gå in i kammaren, Emelie! (hon gar.)

August.

Comment, seigneur? hvad menar ni?

^ Onkeln. Min bästa herre, hon är qvinna — —

August* Ah ja! en dyr acquisition!

Onkeln (sakta). Se så, farväl med all reson!

(Högt.) Min herre, vill ni kort förklara: Hvad har ni att uträtta här?

August.

U—träta? qu'est-ce? nej inte träta--

Onkeln, (otåligt).

Svara!

Jag menar: har ni en affär, Så säg mig den i korthet bara!August.

Voilà! en helsning från vion pere. Han ber Monsieur att icke fara. På resan, hans palais förbi, cSjunger) la, la, la, la, li, It, li, li!

Onkeln.

Ilör han till fru de Sans-Soucif August.

Ouit ottil

Han bor der ganska nära.

Onkeln (sakta). Då låter jag ödmjukast bli, Att denna gynnare besvara.

(Högt.)

Hvad har er far att skaffa der?

August.

Ila, ha, ha, ha, que skaffa der?

Onkeln.

Jag frågar enkelt hvad han är?

August.

Ah, un Artist très grand et très cèlébre!u

Onkeln.

Det gar för långt, man kan få feber! Finns der af detta slag också?

August.

Oui Seigneur, tout comme il faut. (Sakta.)

Den arma gabben! svetten lackar 1 droppar från Hans panna ren. —

Onkeln.

Artist? i hvilken konstens gren?

August.

Mon Dieu! han componerar frackar.

Onkeln.

Och tar betalt, som en artist?

August.

Pour le fafon, monsieur, visst, visst!

Onkeln.

Ett tjog riksdaler?

Auguet.

Fi! jag tackar!

Datis Vinnocence de la prairie, Seigneur, Ilar penningen en ganska fin raleur.

o.vkeln (som gjort de sista frågorna med synbart återhållen vrede, springer opp). Men der är dörrn, senjor, munsjor! Gå ut och kom mig ej tillbaka.

August (sakta). Jag visste väl det skulle smaka. {IJögt, i det han fattar Onkeln under armen) Comment? en promenad? ah ja! (Går halft dansande ut och drar Onkeln med sig.) Li, li, li, li, la, la, la, la!

XIV. SCENEN.

Onkeln (kommer pustande in tillbaka

och tar nyckeln ur dörren). (Sednare) Emelie.

Onkeln.

Folk hit! är du i kammarn, Emma?

Emelib.

Hvad vill min Onkel?

Onkeln. Vatten hit!

Det var mig en förbannad klämma.

Emblih.

Men Onkel darrar på sin stämma; Hvad har då händt er?

Onkeln (utan alt ge akt pu henne). En bandit! Att öfverfall» mig här licmma 1 eget ruin, i eget hus. Här duger ej att bruka krus. (Till Emmq.)

Säg åt Katrine: om någon än mig söker, Så svarar hon att jag ej hemma är.

Emelie (sakta). Hvad skall jag företaga här? Nej, det är bäst att jag försöker.: (Högt.)

Men, bästa Onkel, har ni glömt Herr Ar rendatorn?47

onkeln. Ah, fördömdt! Sätt nyckeln i; jag måste väl riskera. Men säg, begriper du det här?

En k ut-: (i det hon öppnar dörren) • Nej, Onke!, det en gåta är.

Onkeln (betänksamt). Jag kan ej annat utfundera, Än att en fru de Satw-Soucis Har kommit dit med ett partie Lycksökare och pack, med mera, Och håller på att fa kredit. — Men har jag en gång hunnit dit, Så skall, vid Gud, jag jaga bort dem alla.

Emelie.

Ack, Onkel vill da resa dit likväl? Det är ej rätt —

Onkels. Jag hade skäl Att låta mitt project förfalla. Men jag vill trotsa dem ännu; Jag ger ej köp för en Parisisk fru. (Emelie gar.)48

XV. SCENEN. Onkels. Katmne (som modehandlcrska).

Katrine.

Ack, hjelp mig, rädda mig, min herre!

Onkeln.

En .ny förbannelse och värre!

Katrine.

Ack hjelp mig fly, aik för mig hän; Jag ber derom på mina knän!

Onkeln.

Hvad är på färde? låt mig höra.

Katrine (gråter). Osaliga! hvad vill jag göra! Jag står ej ut, jag vissnar bort.

Onkeln.

Säg ut, i herrans namn, var kort! Er jämmer kan ju sjelfva klippan röra.

Katrine.

Ni ärnar fly från detta röfvarhål?Onkels.

Ja väl.

Katrine. Och landet är ert mål?

Onkeln.

Alldeles så.

Katrine. O, protegera En ensam dame på resan dit; Det är från samma ort jag kommit hit!

Onkelx.

Var detta allt? behöfs det mera,

Att bringa en i raseri!

Ni hör väl också ni till fra de Sans-Soucis?

Katrine.

Som modehandlerska till många flera. Ack, jag kom hit, för att studera Min konst, min sköna konst. — Och si! Den grufligaste anarki

1 modets verld slår här med skräck mitt öga.

Ej skymt af smak blaud laga, som bland höga.

Ack hör, ack hör!

Kanoner på en bal! jag dör!-

Och Freyschüts-ketten på supeer!

GiraiTer, pilar, Sevigncer!

Crepe a la ncigc!

Ändå bartge!

Battister sen!

Och lustre sen!

Ännu, i våra dar, ännu!

Hu, alla himlars himlar, hu?

Onkeln (med händerna for öronen). Håll, håll i herrans namn, min fru! Ni spränger mina öron sönder.

Katrine (utan att låtsa märka nägot).

Så gå hos oss ej en gång bönder. Men vet man af det nya? Nej! Baretter ej, Coquetter ej, Sottiser, epauletter ej. Moderna genombrutna vantar,51

Se efter om bär någon antar. Pirater? pytt! Det är för nytt. Crepe lisse ej fås, Chaiis försmås.

Af Carneol och Amethyst---

Onkeln (springer opp och slår

sin hand i bordet).

Tyst då, för tusen djeflar, tyst!

Katbine (förskräckt). O, Te! ett raseri, som sårar Det innersta utaf min själ! Farväl, förfärlige, farväl!

(gar gråtande ut.)52

XVI. SCENEN

Onkeln. August (i surtut, med sporrar, gehäng och sabel vid sidan, möter Katrine i dörren).

August.

Hvad ser jag här? en tkünhet och i turar.

(Följer Katrine ut och slår dörren till.)

Onkeln (hastande efter). Nu gäller att fa nyckeln ut, Ty kommer denne in till slut, Så lär han bli mig värst af alla.

(Öppnar dörren och vill taga ut nyckeln.)

August (tränger sig in i detsamma).

Det kan man då barbariskt kalla! Min herre, ni förklarar er!

Onkeln.

Så, så! i hvilken sak? jag ber.53

August.

Satisfaction, ej mer,

Begär det sköna offret för er galla.

Onkeln.

Och hvem är ni, som här Tör stat?

August. Kr Arrendator reskamrat. Men det apart- — Säg, vill ni er förklara?

OnKEI 5.

Det låter jag ödmjukast vara.

August.

Vid de tre ärofulla julidagarna! Då appellerar jag til) heders-lagarna; Det gäller, herre, cn af oss. Drag ut, vi slåss.

(Drar sin sabel och ställer sig i yositur.

Onkels (förfärad,'sätter sig

ti ed i sin länstol).

t

- Vill ni då mörda mig, min herre? Jag är cn gammal man.54

Acgüst Chäftigt). Försvara er, ifall ni kan; Och hvarom ej, så blir det värre, Så kallar jag er en barbar, Som mer ej

i ert hjerta spar En enda gnista af Parisisk ära. — —

Onkels.

Min Gad, jag vill förlusten bära. Var glad att ni har äran qvar; Men kom för Guds skull ej så nära, Jag har ju ondt ej gjort.

Augcst.

Ni drar! 1 annat fall så vill jag svära, Att ni är feg, att ni förlorat har AH rätt att er poin förfäkta. Stig opp och gif mig svar! Ni dröjer? — då, farväl! (gar.)55

XVII. SCENEN. Onkeln. (sednare) Emelie.

Omkkln (hemtande nig).

Den 'ler, det var en äkta, Eli grym fantast, en vild husar, Som ville tvinga mig att fäkta l'å mina gamla dar!] Jag arme man, hvad «kall jag göra? Det i ar en olycksstund jng föll pl det IthV. Att Hytta till mitt landtgods ut. Det var att radikalt förstöra Den lilla ro jag hade qvar förut. Och kommer Arrendatorn na till slut! Jag ryser ren för tanken bara; Han lär väl ropa sitt: förklara, Förklara er, ni drar, ni drar! Då jag mitt löfte återtar Ooh ej bevekas kan att fara; Ty brås han på sin reskamrat, Blir han for smått ej flat. Men resa dit! nej, Gud befara!56

Det rådligaste här lär vara,

Att bli i hast, så godt man tan,

Fransysk, som han!

Det öker dock sin mon respecten.

(öppnar kammardörren.')

Hör Emma.

Emelie (utkommande).

' Ja!.

Onkeln. Du har ju qvar helt visst Den öfverdrifna Tartar-khanska drägten, Jag fick af dig till julklapp sist?

Emelie.

Men, bästa Onkel, hvarför ej förgäta Ett fel, som dock så välment var.

Onkeln.

Mitt barn, det är ej för att träta, Jag nämner om den nu; — jag har Beslutit bära den.--

Km::i.ie.

Hvad hör jag?57

Onkeln.

Då jag bland ulfvar är, så bör jag

Förstå att tjuta. Gif den hit!

(Emelie hemtar ett knyte och lemnar det ät Onkeln.)

1 sanning en förgjord habit

För en förnuftig man att bära;

Men nöden gör det tunga lätt.

(Går in i sin kammare.)

XVIII. SCENEN. Katmne. Emelie.

Katrine.

Så vidt, Mamsell, är allt pä rätt, Och snart är Arrendatorn nära. Det blir ett möte, på min ära, Som inan kan kalla pengar vardt; Nu får han visa hvad han lärt.

Emelie.

Af hvem har han väl kunnat lära, Då August sjelf har varit här?58

Katrine. Nå kors! han har vikarier der, Med möten, utskott och conrcnter, En öfverdådig hop Studenter, Som lara björnen dansa nu.

Emelie.

Ila, ha, ha, ha!

XIX. SCENEN.

De fomia. Onkelw (i modern storrosig nattrock, med broderade stöflor och en brokig mössa med tofsar).

Onkeln.

Du skrattar, du. Gån in i kammarn, hönor, båda!

(Emelie och Katrine gä leende ut.) Jag blygs att någon mig skall skåda 1 denna afskyvärda drägt.5»

Men ger jag köp och visar mig förskräckt, Så löper jag en större \åda, Så ser jag ej ett annat tal förut, Ån stå för sabel, eller flytta ut.

0 Gud, Lur allt har blifvit värre l'å lumpna tio år!

Af land har blifvit stad, af dräng har blifvit herre, Och hela verlden upp och nedvänd står.

1 all min sorg så måste jag dock säga, Att det skall roa mig att se och väga Hur mycket som kan vara qvar

Af Arrendatorn, sedan fordna dar. Han kan ej vara rakt förändrad heller.

(Buller i farstun.) Men tyst! nu gissar jag det gäller. Få se om junkern fcj är här?

XX. SCENEN.

oskeln. annendatonn (pulsad och ut styrd i cn spänd roch ined värja och mustascher).

Onkeln (sakta). -Så har min pröfvotimma slagit!00

Arrendator* (stiger stormodigt

fram).

Pots sapperment! bonsjur monsjör!

Onkel*. Aha! très humble servitör!

(Sulct a.)

Nu kan jag tacka Gud Tör allt det stryk jag tagit I fordna dar för Pepliers parlör.

(Högt.)

Coinment vous portez vous senjör?

Arrendator*.

Bien, bien!

Onkel*. Hur lefs der borta?

Ärren d ator n (sakta). Med Franskan kommer jag till korta.

(Högt.) Oh excellent!

Onkel*. Som hvarje dag Den sista vore, menar jag. Man har der damer, ton och safter?Arrendator*. Voui, senjör, der lefs af alla krafter. (Sjunger) Lo, lo, lo, lo! la, la, la, la!

(Sakta.) För tusen dödar, det går bra.

Onkeln.

Och egendomen den florerar?

Arrendator.*. Den kunde sakta framåt dra; Men en förderflig pest grasserar, Gudnås, bland kalfvar, får och lam.

Onkeln (sakta). *

Så! der stack Arrendatorn fram!

Arrendator* (erinrande sig).

(Sakta.)

Mitt dumma nöt! nu bar det af från vägen. Onkeln.

Aj, aj! på landet blir man snart förlägen, Då hjorden ej vill fort; Men allting vinns då man är trägen. Det är i ar en allmän sägen, Att åkrarna sitt bästa gjort.02

Det räcker dock, som jag mig föreställer, Att träla och bekymra sig?

Ahrendatorn (sakta). Aha! na vill ban pröfva mig. (Högt.)

Oh! das ist nikt! man är ej bonde heller,

Man är en höfsad man,

Som ser på annat än på maten.

Man vet så väl, som någon ann'

Att lcben och att leben läten.

Man bryr sig hin hur kornet slår i spann

Och ger åt pocker sädcs-växteii.

(Sakta.)

Så, excellent, nu är jag'in i texten! CPansar) Li, lf, li, li, la, la, la, la!

Oskri,n (sakta). llär får man sig till vara ta.

(Högt.)

üet är charmaut att se InaJ ni har vunnit 1 tankesätt, i ton, i takt, Sen jag besökte sist er trakt. Om det är sannt, som man mig sagt, Så har hos er h\ar bonde hunnitLångt längre fram', än nånsin vi, Och håller på att herre bli!

Ahrendatobn. Ack, herr Patron, med måtta är förbi, Ocb yppigheten den grasserar.

Onkeln (sa!;ta). '

i

Der sticker Arrendatorn fram.

Abbendatorn (erinrande sig).

(Sakta.)

Nu må min tunga få sig skam. (Hostar.) (Högt.)

Jag menar blott, om den regerar, Så är den värd att göra det.

(Sakta.)

Nu kom jag just med prut på rätt.

Onkeln (sakta). Nu är han rasande, i sanning. En underlig, förvirrad blandning Af vett och vanvett.

(Högt.)

Hör, ett ord! Nu måste jag mitt hjerta lätta;04

Ni borde stå ännu att rätta:

Om hela verlden är förgjord,

Hvem ber er följa den i spåren?

Jag kände er i unga åren,

Ni var en annan men'ska då.

Hvad skall det bli, hur skall det gå?

Ni lemnar plogen bort och spaden,

Och börjar apa efter staden.

Hvad menar ni, hvart syftar ni?

Om fritt en fru i/e Sans-Soncis

Et compagni

Dicterar oss concepter,

Behöfva vi väl skrifva efter?

Slå om; det kan ej bära sig,

Det blir elände af elände.. •

Arbesdatorn (sakta). Kn frestare han till oss sände; Men pass! han skall ej lura mig.

(Högt.)

Aha, scnjör! ni skämtar bara; Ni slår er löst! Li, li, li, Ii! trö«: graciöst! Hvad? skulle jag en slyngel vara65

Sans ton och sans fason?

(Slår Onkeln på axeln.)

Legerete i ord och låter,

En mine, som passar för soldater,

1 korthet, en person,

Som kunde kalla sjelfva kungen fratet,

Det har jag nu. Förr, weis ick uok,

Var jag en sälle, en garsong, ett tok.

Onkelx (sakta). Nu är ni galn, förr var ni klok.

Arbendatohn (slår pä sin värja). Och vill ni det, skall jag försvara Min ambition, som kavaljer.

Onkeln.

Nej, nej, senjör! behöfs ej mer!

Aerendatobn (torkar svetten af pannan). (Sakta.)

Nu börjar all min Franska vara Förbi, och sa min Tyska ock.

Onkeln (sakta). O, vore du till fanders dock! Här gäller nu att klokt förfara-66

(Högt.)

Min herre, ni har fatt mitt bref?

' Arrendator* (glad). Ja, kanske komma vi till saken.

Onkeln.

Väl, har ni nånsin hört p2. naken? Sen jag det skref,

Har jag mig fått en svår process. — Arrendator*.

II»ad mera?

OxKELN. Som hotar att mig minera.

Arrendator* (sakta). Oh! om jag vackert vore fri!.

Onkeln. Åtminstone lär arfvet bli Så fint, att vi Omöjligt kanna subsistera, Isynnerhet på landet der. Hör, mitt project det är, Att låta giftermålet vara.67

Ahrendatorn (sakta). Ja, Gud ske lof, si Sr man qvitt all fara!

Onkeln.

II\ad menar ni?

Arrendatorn.

Som herr Patron det vill. Men kostna'n, som jag skjutit till För resan hit?

Onkels. Går af på ert arrende.

(Sakta.)

Det var ett Arrendators-drag!

Arrendator;*. Så far jag bort i denna dag.

(Tar farväl och går sjungande ut.)

%cs

XXI. SCENEN. Onkeln (ensam).

Onkels*

En oförmodadt lycklig ände! Att slippa den barbarn sä lätt. Hvad galenskap och hvad elände! Och då och då en skymt af vett!

(Tar nyckeln ur (förrn.) Hvad jag i dag har kännt och lidit, Vet jag och ingen ann' till mig.

(Går in i sin kammare)

XXII. SCENEN. Katrine. Emelie.

Emelie.

Katrine! hur skall .jag löna dig*

Katrine. Det är för eget lif jag stridit;Uppriktigt sagt, det gick ju bra?

Emelie. Det kunde bättre slut ejta; Men —

Katrine. Men? hvad men?

Emelie.

En lika fara

Kan komma snart igen uppå?

Katrine. Låt då i herrans namn så vara! Må Onkel projectera bara; Katrine har vett och öfverdåd Och kommer tid, så kommer råd!